

bli aktuelt å ta en prøve av fostervannet eller morkaken, eller en blodprøve fra fosteret eller moren. Disse prøvene kan brukes til kromosomundersøkelser og eventuelt andre sykdomstester. Prøvene tas ved sykehus som er spesielt godkjent for fosterdiagnostikk.

Noen ganger avsløres utviklingsavvik som er dødelige eller så alvorlige at svangerskapsavbrudd kan være aktuelt.

Følge under undersøkelsen

Du kan ha med deg partneren din eller en annen voksen person til ultralydundersøkelsen. Det anbefales ikke å ta med barn.

Teknisk informasjon om ultralyd

Ultralyd er høyfrekvente lydbølger som ikke kan høres av mennesker. I undersøkelsen føres et lydhode over den gravides mage, og med lydhodet sendes lydbølger inn i livmoren. Lydbølgene blir reflektert av foster, navlesnor og morkake, og fanget opp igjen av lydhodet. Ved hjelp av datateknikk kan en slik fremstille detaljerte bilder av fosteret. En kan også måle fosterets størrelse.

Ultralydundersøkelse har vært i bruk som et tilbud til alle gravide i Norge siden 1980-tallet. Det er ikke påvist skader hos barn som har vært ultralydundersøkt som foster.

Annen informasjon utgitt av Sosial- og helsedirektoratet

Kan bestilles på www.shdir.no under «publikasjoner»

Dine rettigheter i spesialisthelsetjenesten

Brosjyre om pasientrettigheter (IS-1182).

Er du gravid?

Informasjon om svangerskapsomsorgen (IS-1243).

Fosterdiagnostikk

Brosjyre om hvem som kan få tilbud om fosterdiagnostikk i svangerskapet og hva dette innebærer.

Til deg som vurderer abort

Målgruppe for brosjyren er kvinner som vurderer om de skal fullføre eller avbryte svangerskapet.

Rutiner ved svangerskapsavbrudd

Brosjyre som beskriver rutiner ved svangerskapsavbrudd før utgangen av 12. svangerskapsuke.

Abortloven

Informasjon om abortloven.

Utgitt av Sosial- og helsedirektoratet

Flere eksemplarer kan bestilles fra:

Sosial- og helsedirektoratet

Trykksak

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Tlf.: 24 16 33 68 • Faks: 24 16 33 69

e-post: trykksak@shdir.no

Publikasjonsnummer: IS-1228 B.

Denne brosjyren erstatter IS-1164-B

Opplag: 70 000 • Gazette as 2005

Foto: Bjørn-Eivind Årtun/SCANPIX

informasjon om ultralyd i svangerskapet

Ultralydundersøkelse av gravide omkring uke 18

Alle gravide får tilbud om en ultralydundersøkelse omkring uke 18 i svangerskapet. De aller fleste gravide opplever et normalt svangerskap og får et friskt barn. I denne brosjyren får du informasjon om funn som kan bli gjort, og svar på spørsmål som ofte dukker opp i forbindelse med undersøkelsen.

Ultralydundersøkelsen er frivillig

Før du avgjør om du ønsker å ta imot tilbudet om en ultralydundersøkelse, bør du ha tenkt gjennom følgende:

- Ved ultralydundersøkelsen får du se ultralydbilder av fosteret. Ønsker du det?
- Ultralydundersøkelsen kan avsløre utviklingsavvik hos fosteret. Noen avvik er små og ubetydelige, mens andre kan være alvorlige og i noen tilfeller dødelige. Dette kan stille deg overfor vanskelige valg. På den annen side er det en stor fordel å være forberedt dersom barnet trenger behandling etter fødselen. Ønsker du å vite om eventuelle utviklingsavvik hos fosteret?
- Den som foretar undersøkelsen har plikt til å informere deg om eventuelle utviklingsavvik hos fosteret. Dersom du ikke ønsker slik informasjon, bør du vurdere å la være å bli ultralydundersøkt.

Til hjelp i din vurdering av disse spørsmålene kan du henvende deg til jordmoren eller legen der du går til svangerskapskontroll.

Hvorfor utføres ultralydundersøkelser?

Ultralydundersøkelse i svangerskapsomsorgen har først og fremst et medisinsk formål, men de fleste foreldre setter også stor pris på å få se ultralydbilder av fosteret. Fosterets kjønn har som regel ingen medisinsk betydning, og opplyses derfor ikke rutinemessig. Undersøkelsen er en gjennomgang av foster og livmor for å få informasjon om:

- Fosterets alder
- Antall fostre
- Morkakens plassering
- Fosterets anatomi og utvikling

Ultralydundersøkelsen tar ca. en halv time. Den blir utført av jordmor eller lege.

Fosterets alder

Ut fra fosterets alder kan en forutsi terminen. En enkel metode er å anslå fosterets alder ut fra morens siste menstruasjon. Ved bruk av ultralyd beregnes alderen mer nøyaktig ut fra størrelsen på fosterets hode og/eller lårben.

Å bli født til «termin» er egentlig å bli født i perioden fra 21 dager før til 14 dager etter terminen. Omtrent 90 % av alle gravide føder innenfor denne perioden, og 6 % av de gravide føder på selve terminen.

Det er viktig å vite fosterets alder og termin så nøyaktig som mulig for å kunne vurdere fosterets vekst og utvikling, særlig ved for tidlig fødsel og ved vurdering av overtid.

Antall fostre

Ultralydundersøkelsen viser om det er ett eller flere fostre. Flerlingesvangerskap oppdages derfor tidligere enn ved vanlig kontroll og kan følges opp bedre, både med tanke på for tidlig fødsel og andre mulige komplikasjoner.

Morkakens plassering

Ultralydundersøkelsen viser hvor morkaken er plassert i livmoren. En morkake som blir liggende ved livmoråpningen eller dekker denne helt (forliggende morkake), fører til at den gravide må forløses med keisersnitt. I de fleste tilfellene trekkes morkaken bort fra livmoråpningen etter hvert som livmoren vokser og strekker seg, slik at vanlig fødsel blir mulig. Utviklingen følges med ultralydundersøkelser.

Fosterets anatomi og utvikling

De aller fleste fostre utvikler seg normalt. Hos 3 % av fostrene forekommer utviklingsavvik. De fleste større og noen av de mindre avvikene kan oppdages ved hjelp av ultralyd. Imidlertid kan fosterets plassering i livmoren eller for eksempel fedme hos moren gi nedsatt bildeklarhet, og enkelte avvik kan bli vanskelige å oppdage.

Små avvik trenger som oftest ingen oppfølging før fødselen. Større avvik kan føre til at fosteret trenger behandling straks, eller nøye overvåking frem til fødselen. Den gravide vil da bli tilbudt flere undersøkelser og oppfølging hos spesialister med spesiell kompetanse innen fostermedisin.

Under slik oppfølging kan en for eksempel måle fosterets vekst, utvikling og blodsirkulasjon. Det kan